

Forebyggelse af radikalisering – en opgave for skolen? - et tema i modulet Almen dannelse KLM?

Oplæg ved læreruddannerkonferencen 2016

Lene Kofoed Rasmussen, Center for skole og læring, UCSJ

Baggrund i forskningsprojekt

- *Titel:* Forebyggelse af børns og unges politiske radikaliserings i folkeskolen. Børns perspektiver på demokrati, køn og stedtilknytning.
- *Finansiering:* FI2 Læreruddannelsen, UCSJ samt Ligestillingsministeriet
- *Deltagere:* Annette Haaber Ihle, Sigga Engsbro, Peter Hagemann Sørensen og Lene Kofoed Rasmussen
- *Tidsramme:* September 2014 - efterår 2016
- *Empiri:* Observationer på 3 forskellige skoler i 7. klasse - Interviews m lærere og elever i 7. klasse på de respektive skoler samt disses skoleledere - Aktiviteter med eleverne med formål at indfange børnenes perspektiv - 4 interviews med tidligere radikaliserede vedr. deres skoleerfaringer.
- *Aktuel status:* Analyse, papers, publicering....
- *Fortsat arbejde:* udvikling af didaktik i Erasmus+ CHRIS

Kan folkeskolen give eleverne en dannelse, der modvirker radikaliserings og kan læreruddannelsen klæde kommende lærere på til dette?

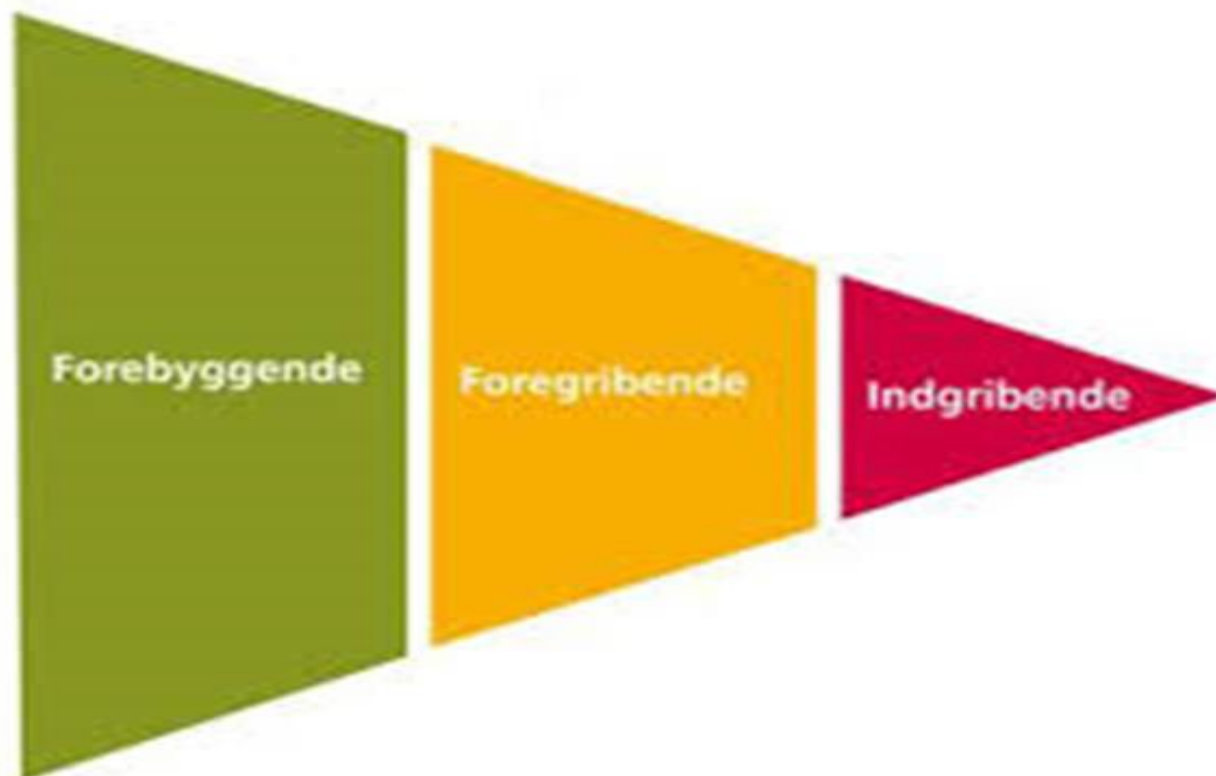
1. Hvilken opgave har skolen i forebyggelsen af radikaliserings?

2. Politisk dannelse i skolen. Fra felten

3. Politisk dannelse i modulet Almen Dannelse klm? Oplæg til diskussion

1. Hvilken opgave?

Forebyggelse af radikalisering Iflg. Regeringen 2014

1) Den generelle /forebyggende indsats har et opbyggende og **bredt forebyggende sigte**. Den løftes i daginstitutioner og på skoler og henvender sig til en **bred målgruppe**, hvor der primært arbejdes med at **udvikle sociale kompetencer, kritisk sans og ansvarsbevidsthed** hos børn og unge.

1. Hvilken opgave...? fortsat

To spor i indsatsen juridisk/socialt

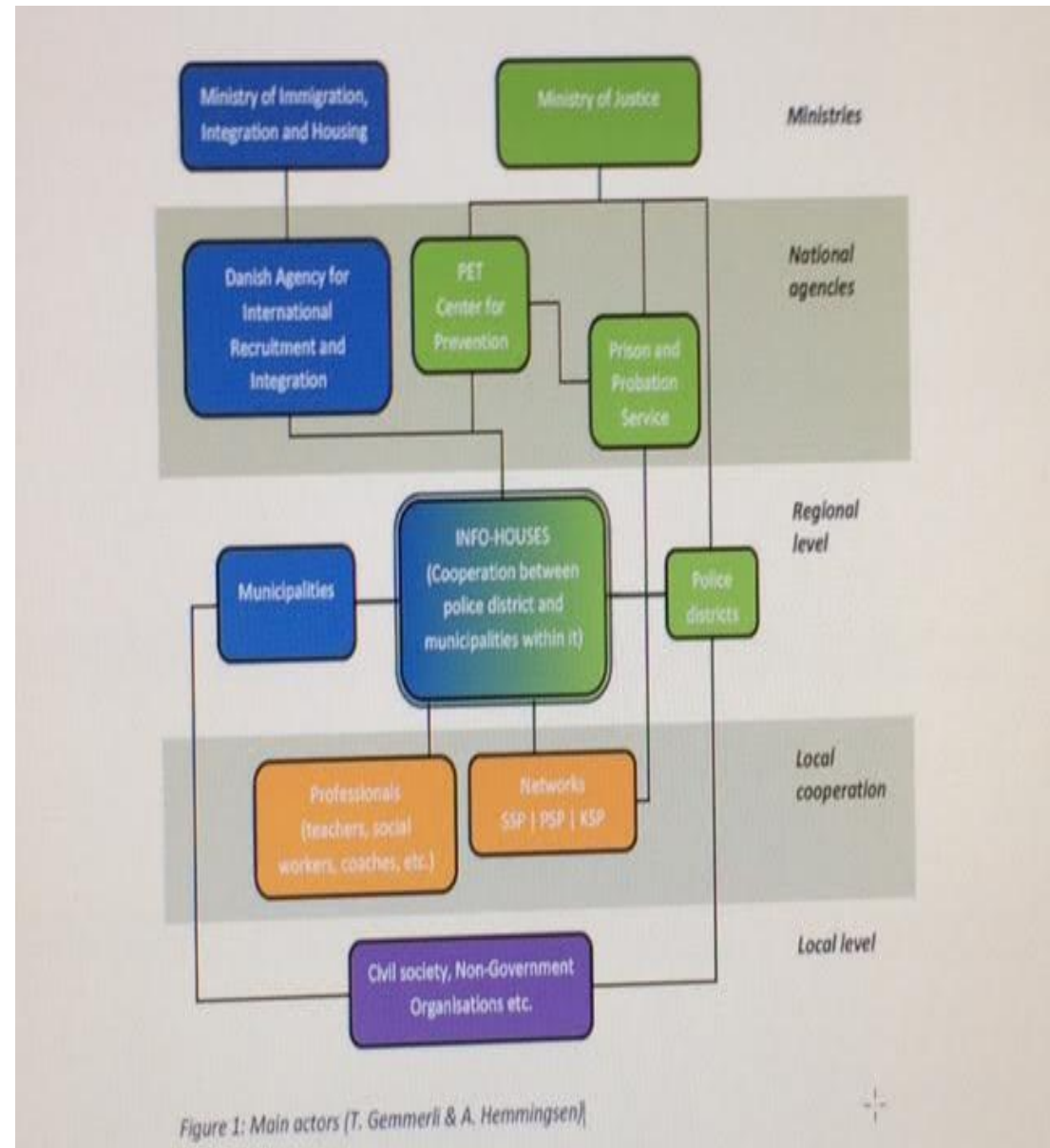
Ifølge Ann-Sophie Hemmingsen, DIIS, oplæg ved netværksmøde sept 2016

og i DIIS rapport 2015:15

An introduction to

The Danish approach to countering and preventing extremism and radicalization.

Hvor er skolen?

1. Hvilken opgave...? fortsat

Spotte tegn på radikalisering

PETs hotline -

<http://www.antiradikalisering.dk>

"Tegn på radikalisering" blandt andre:

- "...taler om at skabe et mere "ordnet", "rent" eller "retfærdigt" samfund
- dyrker fortællinger om uretfærdighed, trusler og undertrykkelse og taler om kampen mod bestemte grupper som retfærdig
- taler om holdningsmodstandere og ser dem som fjender
- begynder at bruge et ideologisk og følelsesladet sprog, der kritiserer og diskriminerer andre...."

SKAL LÆREREN INDBERETTE?

- Aktuelt dominerer det juridiske spor. Sikkerhedsdagsordenen ser ud til at snige sig ind overalt, også der hvor den primære, generelle forebyggende indsats formelt set er målet.

.... Forebyggelse beskrives som "vi skal alle sammen holde øje", DIIS-forsker ved præsentation af indsatsen

.... Efterlysning af tegn: "Hvad er det så, vi skal kigge efter"? Lærer efter vidensbrunch efteråret 2015

.... Forskere peger på uheldige konsekvenser, især i lyset af, at der ikke er nogen klar definition eller nogen konsensus om hvad radikalisering er, indberetning beror på mavefornemmelser eller usikre tegn.

.... Enkelte forskere hævder, at der er risiko for at det skaber snarere end modvirker radikalisering.

1. Hvilken opgave...? Fortsat

Fra spottedagsordenen til politisk dagsorden

- Aktuelt indspark - DIIS-forsker Rasmus Alenius Boserup (Informationsforlag 2016) – jihad er politik:

..... vi må "forstå jihadister som handlende individer med et projekt" (bagsideteksten)

..... "indse sammenhængen mellem udenrigspolitikken og jihadismens rekrutteringsvilkår.." (s.59)

- Islamistisk radikale: En fælles harme over Vestens ageren i Mellemøsten
- Interview m. venstre-radikal: uretfærdighed i form af undertrykkelse
- Interview m. højre-radikal: uretfærdighed i form af "folkeflytninger"

Forebyggelsen af radikaliserings må adressere det politiske!

2. Politisk dannelse i skolen

Hvis vi skal modvirke radikaliserings i skolen....

- Væk fra individualiserede og essentialiserende tilgange til radikaliserings, at det er noget der knytter sig til den enkeltes psyke, kultur, familiebaggrund, religion
- Opgive at finde en "profil" for den radikaliserede.
- Har de radikaliserede alligevel noget til fælles? Motiveret af en krænkelse, der legitimerer gengældelse (Kimmel 2010) – en *kollektiv* krænkelse, et folk, en klasse/social gruppe, en religiøs gruppe etc. Kan optræde som et krænkelsesnarrativ, som *individuelle* erfaringer indlæses i.
- Krænkelsesnarrativerne - historier om uretfærdigheder i (kulturelle) hierarkier – kan gå på tværs af politiske virkeligheder.
- Skolen som en mikro-offentlighed - sammenhæng med andre offentlige sfærer på mikro-, meso- og makroplan (Kean 1995).

2. Politisk dannelse i skolen fortsat

Fra felten. Politik i skolens hverdag?

- I dialog med computeren
- Elevoplæg - Fokus på performance
- Emneuge om innovation
- På valgdagen: "hvad er det for en dag i dag?"
- I en leg: "Så må I argumentere!"
- "Hvad gør man sådan rent demokratisk"

Viden om demokrati, argumentationskompetencer, afstemning

Er der sprækker for politik?

Demokrati, når der er noget på spil?

PASSENDE / UPASSENDE

GILLIAM &
GULLØV
2012
Århus
Universitets-
forlag

- "Civilisering betegner omgangsformer og – normer, der på en gang sætter **standarder og skel** mellem folk" (s. 17).
- Idealer om demokratisk opførelse omsættes i vurderinger af passende og upassende handlinger.
- Der er ikke mange situationer i vores materiale, hvor lærerne adresserer det direkte.
- Men spørger man eleverne, er der klare grænser for, hvad der er passende at sige.....
- 2x2 min stilhed for ofrene, to forskellige reaktioner: "uopdragne" / "illoyale"

2. Politisk dannelse i skolen fortsat

Forløb over 2 uger om terror – mindmapping – begreber – differentieret historisk billede – dokumentarfilm om glostrupsagen fra 2010 - Dialog om angrebet på krudttønden og synagogen februar 2015. HVAD KAN MAN ØNSKE SIG MERE?

Klasselæreren fortæller om sin deltagelse i mindehøjtideligheden dagen efter angrebet. Hun understreger vigtigheden af at "stå sammen og mindes og ære de to ofre".

Basra (muslimsk pige m somalisk baggrund) siger fra bagerste række med lav stemme: "Jeg synes også det var synd for Omar".

Nadia (muslimsk pige m bosnisk baggrund) vender sig om fra rækken foran: "Det må du ikke sige".

Basra gentager kommentaren flere gange og Nadia forsøger forgæves at få hende til at tie stille.

Læreren: Vil du ikke ind til Bente [i ressourcecenteret] nu?

2. Politisk dannelse i skolen fortsat

Kan skolen påtage sig politisk dannelse?

- Upopulært at komme med en opgave for læreren lige nu, og ovenikøbet en opgave, der ikke kan udliciteres til en vejleder – akt-, integrations-, inklusions-, køns- eller noget helt 7. vejleder
- Først og fremmest en travl skole, men endvidere en skole der er optaget af faglighed og fordragelighed.
- Men skolen har jo opgaven med demokratisk dannelse jf formålsparagraffen:
§Stk. 3. Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati (2006 / gældende)

• Kan vi skærpe klm undervisningen i forhold til demokratisk / politisk dannelse?

<https://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Folkeskolens-maal-love-og-regler/Om-folkeskolen-og-folkeskolen-formaal/Folkeskolens-formaal>

3. Politisk dannelse i Almen dannelse KLM

Politisk dannelse uden ekskluderende demokratisk disciplinering?

- Hvordan træne blik for at "civiliseringsprocessen har en "iboende ekskluderende tendens" i form af at "de der betragtes som uciviliserede, efterhånden lærer at identificere sig med et ideal uden for den civiliserede kategori og med de adfærdsformer, der betragtes som uciviliserede" (Gilliam i Gilliam og Gulløv 2012 s. 183).
- Gert Biestas forslag om at **forlade et socialiseringsperspektiv** - hvor nytilkomne skal lære en bestemt adfærd og en bestemt måde at udtrykke sig på - **til fordel for et subjektiveringsperspektiv hvor demokrati bliver til og forandres gennem inddragelse og anerkendelse også af det der ikke umiddelbart passer ind.**

Udfordringen

Mine studerende:

“Det vigtigste er at læreren er neutral”!

“Hvis man er politisk engageret som lærer, skal man passe meget på - eleverne må ikke vide det”.

En case om nazisme: “Ikke i mit klasselokale – han skal ikke sige sådan noget her”.

Hvordan kan skolen agere mere bevidst som en offentlighed hvor eleverne danner sig som politiske subjekter?

Hvordan skal AD klm undervisningen adressere denne problemstilling, hvilke kompetencer, hvilken viden, hvilke modeller osv. kan gøre læreren i stand til at agere i det politiske rum som skolen også er?

3. Politisk dannelse i AD/klm

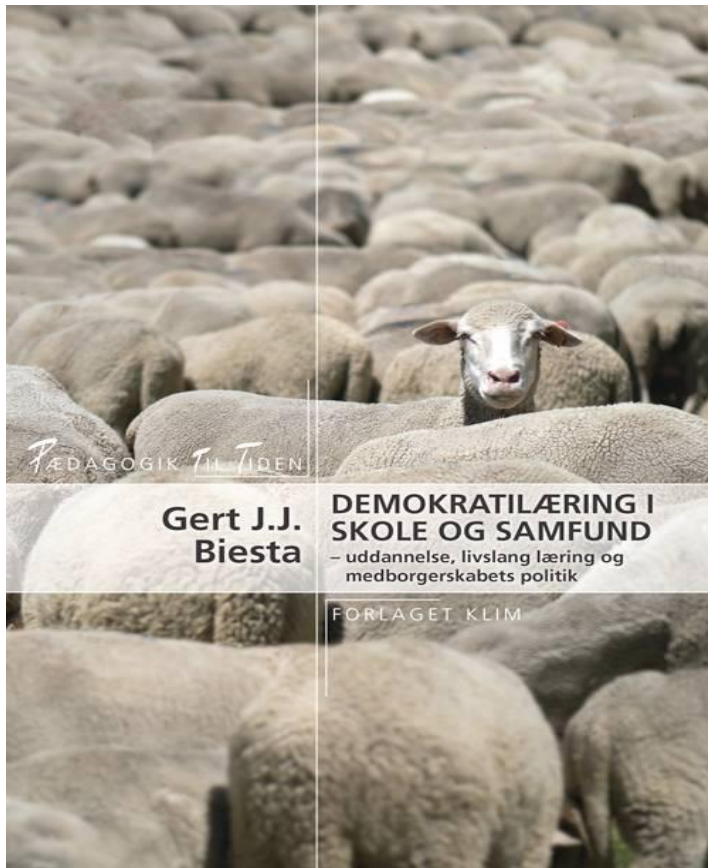
Biestas bud på demokrati-læring:

DEMOKRATILÆRING I SKOLE OG SAMFUND GERT BIESTA, KLIM 2013

Medborgerlig læring skal ikke sætte snævre grænser for, hvad demokrati er, og for hvem, der kan deltage og hvordan, man kan deltage i demokratiet.

Også de holdninger og handlinger, der ikke umiddelbart svarer til ens egen eller samfundets demokratiforståelse, skal ses som demokratisk deltagelse.

Man skal arbejde med os-dem modsætninger, ikke fjerne dem, men finde måder at komme videre gennem konflikter.

Inspiration til politisk dannelse i AD klm

Mine optagetheder:

Biesta subjektivering fremfor
socialisering, en figur som også er
bredt relevant i forhold til modtagelse
af flygtninge

Mouffe konflikt – agonisme

Andre oplagte tilgange:

Arendt

Habermas

Tønnesvang

Hvordan harmonerer det med
andre af skolens opgaver?

Hvad er det for en didaktik det
fordrer?

Hvordan er politisk dannelse
som subjektivering i et politisk
rum relevant for andre aktuelle
og påtrængende dagsordner?

LITTERATUR

Keane 1995: Structural Transformations of the Public Sphere. The Communication Review. Volume 1, issue 1.

Kimmel 2010: Misframing men. The politics of contemporary masculinities. Routgers University Press, s. 125

Regeringen 2014: Forebyggelse af radikalisering og ekstremisme. Regeringens handlingsplan www.stm.dk

Hansen og Sonnichsen 2014: An interview with Chantall Mouffe in Distinktion. Scandinavian Journal of Social Theory volume 5, no 3.

Hemmingsen 2015: The Danish approach to countering and prevention of extremism and radicalization. DIIS report 15

Biesta 2013: Demokratilæring i skole og samfund. Forlaget KLIM